WYMAGANIA EDUKACYJNE NIEZBĘDNE DO UZYSKANIA POSZCZEGÓLNYCH ŚRÓDROCZNYCH I ROCZNYCH OCEN KLASYFIKACYJNYCH Z PRZEDMIOTU JĘZYK POLSKI
ODDZIAŁY VIII

I. Kształcenie literackie i kulturowe

I.1. Czytanie utworów literackich – liryka

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Utwory liryczne				
• zna pojęcie *literatura piękna*, • wie, że liryka jest jednym z rodzajów literackich, • odróżnia utwór liryczny od innego utworu, • zna podstawowe cechy utworów lirycznych, • wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, • krótko opowiada, o czym jest przeczytany wiersz, • nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą wiersza, • wie, kto to osoba mówiąca w wierszu, • wyjaśnia pojęcie *podmiot liryczny*, • wie, kto to bohater liryczny, • wyjaśnia pojęcie adresata / odbiorcy utworu, • odróżnia podmiot liryczny od adresata, • odróżnia wers od strofy (zwrot-	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • wymienia cechy poezji, • czyta wiersz głośno i wyraźnie, • wygłasza z pamięci wskazany utwór liryczny, zwracając uwagę na znaki przestankowe, • wypowiada się na temat przeczytanego wiersza, • podejmuje próbę uzasadnienia swoich wrażeń wywołanych lekturą wiersza, określa nastrój wiersza, • wskazuje w wierszu wartości ważne dla poety, • tworzy projekt pracy (rysunek, drama itp.) interpretującej wiersz – przekład intersemiotyczny, • nazywa wyrazy	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, • czyta / wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, zgodnie z tematem i stylem dzieła, • określa temat wiersza, • opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, • wyodrębnia obrazy poetyckie, • nazywa i uzasadnia swoje uczucia wywołane lekturą wiersza, • przedstawia, również w formie przekładu intersemiotycznego (np. rysunek, drama itp.), jak rozumie omawiany wiersz, • wskazuje cechy	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • wyjaśnia, na czym polega język poezji, • czytając / recytując wiersz, stosuje odpowiednie tempo, intonację i modulację, • dokonuje interpretacji głosowej utworu lirycznego, • ciekawie opowiada o sytuacji przedstawionej w wierszu, o podmiocie lirycznym, bohaterach i ich uczuciach, • opisuje zachowanie bohatera wiersza i wyraża swoją opinię na ten temat, • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi, • opisuje adresata wiersza, • wskazuje cytaty, dzięki któ-	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • prezentuje informacje na temat wiersza w dowolnie wybranej formie, w tym w formie interaktywnej, • samodzielnie analizuje i interpretuje utwór poetycki, stosując różne techniki uczenia się, • tworzy własne przykłady poznanych środków artystycznych, • wyjaśnia funkcje środków artystycznych, • omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń, • interpretuje wiersz i uzasadnia swoją tezę interpretacyjną, odwołując się do elementów utworu, • charakteryzuje podmiot liryczny, odwołując się do treści wiersza, • charakteryzuje bohatera, odwołując się do treści wiersza, • porównuje podmiot liryczny z adresatem i bohaterem wiersza i przedstawia wnioski, • rozpoznaje hymn, pieśń, tren, fraszkę wśród innych gatunków literackich,

ki), • wyjaśnia, czym są rym, wers, refren, • zna nazwy środków artystycznych: *epitet*, *porównanie*, *przenośnia*, *wyraz dźwiękonaśladowczy*, *uosobienie*, *apostrofa*, *ożywienie*, *symbol*, *neologizm*, • wymienia elementy rytmizujące: wers, strofa, rym, rytm, • zna pojęcia hymnu, pieśni, fraszki, trenu, • przedstawia tematykę wiersza, • zna pojęcie ironii, • wie, jakie jest przesłanie wiersza, • nazywa wartości ważne dla podmiotu lirycznego • rozpoznaje w utworach lirycznych wartości ważne dla Polaków, • dostrzega w omawianych wierszach elementy historyczne, • wymienia autorów utworów lirycznych wskazanych w *Podstawie programowej*.	wskazujące na osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny) i adresata, • opowiada o podmiocie lirycznym, przedstawiając jego myśli i uczucia, • określa adresata wiersza, • wskazuje wers ze zwrotem do adresata, • wskazuje bohatera wiersza, • rozpoznaje w wierszach epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze, ożywienia, symbole, • wskazuje w wierszu rymy, • rozpoznaje elementy rytmizujące utwór, • rozpoznaje hymn, pieśń, tren, fraszkę, • dzieli wersy na sylaby, • wie, na czym polega ironia i rozumie jej funkcje w utworach lirycznych, • rozpoznaje przesłanie utworu i wypowiada się na temat jego aktualności, • na podstawie poznanych wierszy tworzy drabinę wartości	podmiotu lirycznego, • określa cechy bohatera wiersza, • porównuje i nazywa rymy w dwóch dowolnie wybranych strofach, • rozpoznaje w utworach lirycznych przenośnie, uosobienia, neologizmy artystyczne, • rozpoznaje refren jako element rytmizujący utwór, • wymienia cechy hymnu, pieśni, trenu, fraszki, • wyjaśnia, na czym polega ironia, • dostrzega ironię w omawianych wierszach, • formułuje przesłanie utworu lirycznego i zastanawia się nad jego aktualnością, • porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, • dostrzega różne konteksty w omawianych utworach lirycznych, • odwołuje się do biografii autora w interpretacji utworów lirycznych.	rym nazywa uczucia wywołane lekturą wiersza, • wyjaśnia, jak rozumie przesłanie wiersza, • wyjaśnia znaczenie przenośne utworu lirycznego, • uzasadnia własne rozumienie wiersza, • rozpoznaje funkcje środków artystycznych w omawianych wierszach, • odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, • wskazuje w wierszu elementy rytmizujące, • wskazuje cechy pieśni, trenu, fraszki w danym utworze, • definiuje pojęcie ironii, • omawia znaczenie ironii w danym utworze, • wyjaśnia przesłanie utworu lirycznego i ocenia jego aktualność, • omawiając utwory liryczne, nawiązuje do kontekstów: historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, • dostrzega i	• tworzy pytania do hipotezy interpretacyjnej, • w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, • w interpretacji utworów lirycznych wykorzystuje potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

	ważnych dla Polaków na przestrzeni dziejów, • wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omawianych utworach, • rozumie słowo *kontekst* i zna rodzaje kontekstów, • zna elementy z życia autorów utworów lirycznych wskazanych w *Podstawie programowej*.		wskazuje nawiązania biograficzne w omawianych utworach lirycznych.	

I.1. Czytanie utworów literackich – epika

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Utwory epickie				
• wie, że epika jest jednym z rodzajów literackich, • odróżnia utwór epicki od utworu lirycznego i dramatu, • wymienia elementy świata przedstawionego: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, • rozpoznaje fikcję literacką, • wskazuje elementy realistyczne (rzeczywiste) w omawianych utworach epickich, • zna gatunki epic-	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • wymienia cechy utworu epickiego, • opisuje wybrane elementy świata przedstawionego, • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne w utworach epickich, • wymienia cechy gatunkowe mitu, bajki, baśni, legendy, przypowieści, opowiadania,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • czyta głośno, wyraźnie, z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, • rozpoznaje rodzaj literacki czytanego tekstu – epika, • rozpoznaje czytany utwór jako mit, bajkę, baśń, legendę, przypowieść, opowiadanie, nowelę, po-	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • analizuje elementy świata przedstawionego i wyciąga wnioski, • wyjaśnia różnice miedzy elementami realistycznymi i fantastycznymi w utworach epickich, • uzasadnia przynależność • rodzajową utworu do epiki oraz gatunkową do mitu, bajki, baśni, legendy, przypo-	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • porównuje elementy świata przedstawionego różnych utworów, • uzasadnia przynależność rodzajową i gatunkową utworu epickiego, podając odpowiednie przykłady, • rozpoznaje funkcje elementów budowy utworu: tytułu, podtytułu, puenty, motta, dedykacji, punktu kulminacyjnego, • prezentuje za pomocą narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności miedzy wydarzeniami w utworze, • porównuje narratorów w różnych utworach, • charakteryzuje bohatera,

kie: mit, bajka, baśń, legenda, przypowieść, opowiadanie, nowela, powieść, epopeja, • wymienia tytuł jako element budowy utworu epickiego, • wymienia wybrane wydarzenia tworzące akcję utworu, • rozpoznaje, kim jest osoba wypowiadająca się w utworze epickim, • rozpoznaje i wymienia bohaterów utworu, • zna pojęcia: *narrator* i *narracja*, • rozpoznaje w utworze wątek główny, • nazywa swoje wrażenia wywołane lekturą tekstu, • rozpoznaje w tekście znaczenia dosłowne, • opowiada ustnie o treści utworu, zachowując kolejność zdarzeń, • wie, że tekst może mieć znaczenie przenośne, • wie, czym jest alegoria i symbol w utworze epickim, • wymienia cechy postawy bohatera, • wie, jakie jest	noweli, powieści, epopei, • wyszukuje w tekście określone informacje, • wskazuje tytuł jako element budowy utworu epickiego, • ustala kolejność zdarzeń, • nazywa rodzaj narratora i narracji, • rozpoznaje rodzaje bohaterów w utworze, • przedstawia wybranego bohatera, • wymienia niektóre cechy bohaterów, • rozpoznaje wątki poboczne, • wypowiada się na temat przeczytanego utworu, • wskazuje wartości ważne dla bohaterów, • omawia postawę bohatera, • rozpoznaje w utworze ważne informacje, • tworzy projekt pracy (rysunek, drama, spektakl teatralny itp.) będącej interpretacją utworu – przekład intersemiotyczny, • dostrzega przenośny sens opowieści z Biblii, • rozpoznaje w tekście alegorię	wieść, epopeję, • opowiada o elementach świata przedstawionego, • odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych • zna elementy konstrukcyjne utworu epickiego, • opowiada o wybranych wydarzeniach fabuły, • charakteryzuje narratora utworu, • określa, czy dany bohater jest główny czy drugoplanowy, • wymienia większość cech bohaterów, • zbiera informacje o bohaterze, • uzasadnia rodzaj narracji: pierwszoosobowej i trzecioosobowej, • omawia wątek główny, • określa doświadczenia bohaterów, • prezentuje własne rozumienie utworu, • ocenia bohaterów, • rozpoznaje informacje mniej ważne w utworze, • rozpoznaje fakty i opinie,	wieści, opowiadania, noweli, powieści, epopei, • rozpoznaje elementy konstrukcyjne utworu epickiego, • rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, • wskazuje cechy narratora w zależności od jego rodzaju, • rozpoznaje rodzaj bohatera w omawianym utworze, • określa relacje łączące bohaterów utworu, • uzasadnia wskazane cechy bohaterów, odwołując się do treści utworu, • selekcjonuje zebrane informacje o bohaterze, • odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, • dokonuje analizy fragmentu utworu, aby określić rodzaj narracji, • określa tematykę utworu, • omawia wątek poboczny, • porównuje doświadczenia bohaterów literackich	również za pomocą narzędzi interaktywnych, • porównuje narrację pierwszoosobową z trzecioosobową i przedstawia wnioski, • określa problematykę utworu i prezentuje ją w twórczy sposób, • ciekawie prezentuje własną interpretację biblijnych opowieści, • w interpretacji utworów epickich wykorzystuje odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi, • w interpretacji utworów epickich odwołuje się do kontekstu biograficznego, • wyjaśnia wpływ kontekstu historycznego i historycznoliterackiego na treść i formę utworów epickich, • porównuje utwory epickie z różnych kultur i epok, uwzględniając kontekst kulturowy, filozoficzny i społeczny.

przesłanie utworu epickiego, • rozpoznaje w utworach epickich wartości ważne dla Polaków, • dostrzega w omawianych utworach epickich elementy historyczne, • wymienia autorów utworów epickich wskazanych w *Podstawie programowej*.	i symbol, • rozpoznaje przesłanie utworu, • na podstawie poznanych tekstów tworzy drabinę wartości ważnych dla Polaków na przestrzeni dziejów, • wymienia wydarzenia historyczne zawarte w omówionych tekstach, • rozumie słowo *kontekst* i zna rodzaje kontekstów w utworach epickich, • zna elementy z życia autorów utworów epickich wskazanych w *Podstawie programowej*.	• odczytuje omawiane teksty na podstawie stworzonego przekładu intersemiotycznego, • omawia przenośne znaczenia opowieści biblijnych, • podaje przykłady alegorii i symbolu, • zna przyczyny niepowodzeń bohatera, • wypowiada się na temat przesłania utworu, • porównuje wartości ważne dla Polaków ze swoimi wartościami, • dostrzega różne konteksty w omawianych utworach epickich, • posługuje się biografią autora w interpretacji utworów epickich.	z własnymi doświadczeniami, • odróżnia informacje ważne od mniej istotnych, • porównuje treść czytanych utworów z własnymi doświadczeniami, • interpretuje biblijne opowieści, • omawia funkcje alegorii, • ocenia postawę bohatera i przyczyny jego niepowodzenia, • formułuje przesłanie utworu, • omawiając utwory epickie, nawiązuje do kontekstów, np. historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego, • dostrzega i wskazuje nawiązania biograficzne w omawianych utworach epickich.	

I.1. Czytanie utworów literackich – dramat

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Utwory dramatyczne				
• zna pojęcie dramatu, • wie, że dramat to jeden z rodzajów literackich,	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • wie, czym ce-	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • rozpoznaje dra-	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • uzasadnia, dlaczego utwór	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • udowadnia, że utwór jest dramatem, podając odpowiednie przykłady z tek-

• wie, że gatunki dramatu to tragedia i komedia, • zna podstawowe cechy utworów dramatycznych, • odróżnia utwór pisany prozą i wierszem od dramatu, • wymienia elementy świata przedstawionego w dramacie: czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia, • wie, czym się różni realizm od fantastyki w dramacie, • wie, że dzieło dramatyczne ma kontekst kulturowy i biograficzny, • wymienia utwory dramatyczne poznane w klasach 7 i 8, • zna utwory dramatyczne z kanonu lektur obowiązkowych.	chuje się dramat jako rodzaj literacki, • zna cechy utworów dramatycznych, • wie, czym cechuje się tragedia i komedia, • opisuje elementy świata przedstawionego w dramacie, • wymienia charakterystyczne elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, • omawia elementy realistyczne i fantastyczne w dramacie, • rozpoznaje rodzaje bohaterów w dramacie, • zna pojęcie bohatera tragicznego i komizmu, • zna etapy rozwoju akcji dramatycznej, • rozumie pojęcie dramatu romantycznego, • wypowiada się na temat dramatów poznanych w klasach 7 i 8, • krótko opowiada, o czym jest utwór dramatyczny z kanonu lektur obowiązkowych.	mat jako rodzaj literacki, • wskazuje cechy utworów dramatycznych, • wymienia cechy tragedii i komedii, • opowiada o elementach świata przedstawionego w dramacie, • wskazuje akt, scenę, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog, • odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych, • określa rodzaj bohatera: główny i drugoplanowy, • wskazuje bohatera tragicznego, • ocenia bohaterów dramatu, • określa, na czym polega komizm, • nazywa etapy rozwoju akcji dramatycznej, • rozumie kontekst kulturowy i biograficzny dramatu, • rozpoznaje cechy dramatu romantycznego, • prezentuje w dowolnej formie (w tym w formie interaktywnej) treść dramatów z kanonu lektur	jest dramatem, • omawia cechy rodzajowe dramatu i cechy gatunkowe tragedii i komedii, • wyjaśnia różnice miedzy elementami realistycznymi a fantastycznymi dramatu, • rozpoznaje związki przyczynowo-skutkowe, rodzaj bohatera, • określa relacje łączące bohaterów, • odróżnia bohatera głównego od drugoplanowego, • określa funkcje komizmu, • wyjaśnia, dlaczego dana postać jest bohaterem tragicznym, • omawia etapy rozwoju akcji dramatycznej, • wskazuje w utworze cechy dramatu romantycznego, • wyjaśnia kontekst kulturowy i biograficzny dramatów poznanych w klasach 7 i 8.	stu, • określa funkcje komizmu, • prezentuje według własnego pomysłu, z wykorzystaniem narzędzi interaktywnych, jak rozumie wzajemne zależności miedzy wydarzeniami w dramatach z kanonu lektur obowiązkowych, • określa problematykę dramatów poznanych w klasach 7 i 8 i prezentuje ją w twórczy sposób, • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w dramatach z kanonu lektur obowiązkowych, odwołując się do znajomości całej lektury.

		obowiązko- wych.		

I.1. Czytanie utworów literackich – utwory synkretyczne

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Utwory synkretyczne (m.in. Ballada)				
• wie, że ballada zawiera elementy epiki, liryki i dramatu, • wymienia elementy świata przedstawionego w balladzie, • wie, czym jest punkt kulminacyjny w balladzie, • wymienia utwory synkretyczne poznane w klasach 7 i 8, • zna utwory synkretyczne z kanonu lektur obowiązkowych.	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • zna cechy ballady, • dostrzega w balladzie elementy epiki, liryki i dramatu, • omawiam elementy świata przedstawionego w balladzie; • wyjaśnia, czym jest punkt kulminacyjny w balladzie, • wypowiada się na temat utworów synkretycznych poznanych w klasach 7 i 8, • krótko opowiada, o czym jest utwór synkretyczny z kanonu lektur obowiązkowych. • dostrzega w sztuce nawiązania do poznanych utworów synkretycznych.	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • wymienia cechy ballady, • wie, na czym polega synkretyzm ballady, • porządkuje wydarzenia ballady w sposób przyczynowo-skutkowy, • ocenia dzieła sztuki nawiązujące do poznanych utworów synkretycznych, • tworzy ciekawe wypowiedzi inspirowane utworami synkretycznymi z kanonu lektur obowiązkowych.	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • wnikliwie omawia cechy ballady, • wyjaśnia, na czym polega synkretyzm danego dzieła, • określa funkcje punktu kulminacyjnego w balladzie, • porządkuje zebrany materiał na temat utworów synkretycznych z kanonu lektur obowiązkowych, • interpretuje dzieła sztuki nawiązujące do poznanych utworów synkretycznych, • tworzy rozbudowane wypowiedzi inspirowane utworami synkretycznymi.	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • samodzielnie analizuje i interpretuje utwory synkretyczne z kanonu lektur obowiązkowych, • prezentuje według własnego pomysłu, również interaktywnie, świat przedstawiony w poznanych utworach synkretycznych.

I.2. Odbiór tekstów kultury

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				

INNE TEKSTY KULTURY				
• określa tematykę poznanych tekstów kultury, • wymienia elementy tekstu kultury, • nazywa wrażenia wywołane tekstem kultury, • dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą publicystyczną, naukową i popularnonaukową, • wie, że są różne gatunki dziennikarskie, • rozpoznaje wywiad, artykuł, reportaż wśród gatunków publicystycznych, • wie, co to jest lid.	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • wyszukuje potrzebne informacje, • prezentuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii itp., • cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego, • rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, reportaż, • podaje funkcje lidu, • dostrzega wartości estetyczne poznanych tekstów kultury.	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • wskazuje cechy tekstów kultury, • nazywa emocje, które mogą odczuwać postacie z obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, • przedstawia własne rozumienie tekstu kultury, • określa funkcje literatury pięknej, publicystycznej, popularnonaukowej i naukowej, • określa podstawowe cechy wywiadu, artykułu, reportażu, • określa znaczenie lidu.	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • opowiada w kilku zdaniach o problemie rozważanym w tekście, • opisuje elementy obrazu, grafiki, rzeźby, fotografii, • uzasadnia własne rozumienie tekstu kultury, • znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, • porównuje różne dzieła, • omawia funkcje lidu.	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch, • dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. tworzy historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu ukazanym na obrazie czy fotografii, • przedstawia własną interpretację dzieła sztuki.

II. Kształcenie JĘZYKOWE

II.1. Gramatyka języka polskiego – fonetyka

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
FONETYKA				
• zna pojęcie *fonetyka*, • zna zasady dzielenia wyrazów na głoski i sylaby, • rozpoznaje sa-	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, czym zajmuje się fonetyka, • rozróżnia rodza-	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • poprawnie dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby,	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • rozpoznaje rodzaje wszystkich głosek i omawia ich cechy,	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • rozumie i wykorzystuje wiedzę o głoskach oraz upodobnieniach do poprawnego mówienia i pisania,

mogłoski i spółgłoski, • wie, że *i* w wyrazie może pełnić różne funkcje, • wie, czym są upodobnienia fonetyczne, • zna reguły akcentowania w języku polskim.	je głosek, • rozumie funkcje głoski *i*, • rozumie, na czym polegają zjawiska fonetyczne w polszczyźnie, • wymienia reguły akcentowania w języku polskim, • rozpoznaje wyjątki od zasad akcentowania.	• poprawnie przenosi wyrazy, • określa rolę samogłoski *i*, • omawia mechanizm upodobnień fonetycznych, • stosuje reguły akcentowania w języku polskim oraz prawidłową intonację, • wymienia wyjątki od zasad akcentowania.	• rozpoznaje funkcję litery *i* w wyrazie, • objaśnia mechanizm upodobnień fonetycznych, podaje ich przykłady, • wypowiada się z prawidłową intonacją, • prawidłowo akcentuje wyrazy i zdania oraz wyjątki.	• świadomie i bezbłędnie akcentuje wyrazy i zdania we wszystkich swoich wypowiedziach oraz podczas czytania i recytacji.

II.1. Gramatyka języka polskiego – słowotwórstwo

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
SŁOWOTWÓRSTWO				
• zna pojęcia: *temat słowotwórczy*, *definicja słowotwórcza*, *formant*, a także *rodzina wyrazów*, *wyraz pokrewny*, *rdzeń*, *rdzenie oboczne*, • rozpoznaje wyraz podstawowy i wyrazy pochodne, • wie, jakie znaczenia są nadawane wyrazom przez formanty, • wie, czym są wyrazy złożone i zna podstawowe zasady ich pisowni.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • wie, czym zajmuje się słowotwórstwo, • odróżnia wyraz podstawowy od wyrazu pochodnego, • próbuje przeprowadzać analizę słowotwórczą wyrazu, • rozpoznaje znaczenia nadawane wyrazom przez formanty, • rozpoznaje wyrazy pokrewne, • rozpoznaje wyrazy złożone, • zna zasady tworzenia i pi-	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • wyjaśnia, czym są wyrazy podstawowe i pochodne, • przeprowadza analizę słowotwórczą wyrazu, • wyjaśnia funkcję formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, • podaje przykłady kategorii znaczeniowych wyrazów, • rozpoznaje rodzinę wyrazów, wskazuje rdzeń	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • poprawnie przeprowadza analizy słowotwórcze, • rozpoznaje rodzaj formantu w wyrazie, • omawia znaczeniotwórczą funkcję formantów, • podaje przykłady wyrazów należących do jednej rodziny, • przedstawia na wykresie zależności między wyrazami pokrewnymi, • tworzy wyrazy	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • świadomie stosuje w swoich wypowiedziach: wyrazy podstawowe i pochodne, wyrazy należące do różnych kategorii znaczeniowych, wyrazy pokrewne i wyrazy złożone, • bezbłędnie analizuje budowę słowotwórczą wyrazu.

	sowni wyrazów złożonych.	i oboczności, • omawia zasady tworzenia wyrazów złożonych i objaśnia ich pisownię.	złożone • stosuje w praktyce zasady pisowni wyrazów złożonych.	

II.1. Gramatyka języka polskiego – fleksja

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
FLEKSJA				
• odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, • wie, że imiesłowy przymiotnikowy i przysłówkowy są nieosobowymi formami czasownika, • zna zasady tworzenia i odmiany imiesłowów, • zna podstawowe zasady pisowni *nie* z różnymi częściami mowy oraz wyjątki od tych zasad, • zna wybrane zasady zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców, • zna zasady odmiany imion i nazwisk w języku polskim.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • rozpoznaje nieosobowe formy czasownika: formy zakończone na *-no* , *-to*, bezokoliczniki, imiesłowy, • podaje końcówki imiesłowów, • wyjaśnia zasady tworzenia i odmiany imiesłowów, • wie, jak odróżnić imiesłów od przymiotnika, • tworzy imiesłowy z partykułą *nie*, • zna zasady pisowni *nie* z różnymi częściami mowy, • wymienia zasady odmiany i zapisu nazw miejscowych, nazw mieszkańców oraz imion i nazwisk.	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • rozpoznaje, z jaką częścią mowy ma do czynienia, • określa formę fleksyjną wyrazu, • wskazuje imiesłów w zdaniu i określa jego rodzaj, • wymienia wyjątki od zasad pisowni partykuły *nie*, • rozpoznaje nazwy miejscowe, • stosuje zasady odmiany i zapisu nazw miejscowych i nazw mieszkańców, • poprawnie odmienia imiona i nazwiska..	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • tworzy wskazane formy fleksyjne wyrazów, • przekształca wskazane czasowniki na konstrukcje z imiesłowami, • bezbłędnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy • uwzględnienia wyjątki od zasad pisowni partykuły *nie*, • podaje własne przykłady nazw miejscowych, • bezbłędnie odmienia i zapisuje nazwy miejscowe, nazwy mieszkańców oraz imiona i nazwiska, • wyjaśnia pochodzenie imion i nazwisk.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • poprawnie używa imiesłowów, • wskazuje i poprawia błędy fleksyjne, • redaguje tekst z użyciem partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, • poprawia błędy swoje i innych w zapisie *nie* z różnymi częściami mowy, w tym z wyjątkami, • koryguje błędy swoje i innych w odmianie i zapisie nazw miejscowych, nazw mieszkańców oraz imion i nazwisk.

II.1. Gramatyka języka polskiego – składnia

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
SKŁADNIA				
• wie, że w polskiej składni istnieją równoważniki zdania, zdania pojedyncze i złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, • próbuje przekształcać równoważnik w zdanie pojedyncze, a następnie w zdanie złożone oraz w wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania, • zna zasady interpunkcji w zdaniach wielokrotnie złożonych, • rozumie różnicę miedzy mową zależną a niezależną.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • rozróżnia równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, • zna typy zdań złożonych, • tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone ze zdań pojedynczych, • stosuje zasady interpunkcji w zdaniach wielokrotnie złożonych, • odróżnia mowę zależną od mowy niezależnej i umie wskazać je w tekście	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • rozpoznaje w tekście równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, • przekształca wypowiedzenia zbudowane z różnego rodzaju zdań złożonych, • przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie, • uzupełnia zdania wyliczeniami i wtrąceniami z zachowaniem zasad interpunkcji.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • układa równoważniki zdań, zdania pojedyncze, złożone (współrzędnie, podrzędnie i wielokrotnie) oraz wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, zachowując poprawną interpunkcję, • odpowiednio nazywa wypowiedzenia składowe zdań wielokrotnie złożonych, • stosuje imiesłowowy równoważnik zdania w swoich wypowiedziach, • przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach zdanie, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania oraz wypowiedzenia wielokrotnie złożone, • wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłowowego równoważnika zdania oraz składnią zdania złożonego, • przeprowadza analizę składniową zdań wielokrotnie złożonych, • redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej.

II.2. Zróżnicowanie języka

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
zróżnicowanie języka				

• zna pojęcia: *synonim*, *antonim*, *homonim*, *wyraz wieloznaczny*, *neologizm*, *archaizm*, *kolokwializm*, *zapożyczenie*, *związek frazeologiczny*, • wie, czym jest słownictwo wartościujące, • rozróżnia synonim od antonimu i homonimu, a archaizm od neologizmu, • dostrzega archaizmy w utworze, • dostrzega kolokwializmy w wypowiedzi i próbuje je zastąpić wyrazami ze słownictwa ogólnego, • wie, że zapożyczenie można zastąpić wyrazem rodzimym, • odróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu, • wie, że zasób słownictwa jest stale wzbogacany, • wie, co to jest styl językowy, • zna różne rodzaje stylów językowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • rozumie pojęcia: *synonim*, *antonim*, *homonim*, *wyraz wieloznaczny*, *neologizm*, *archaizm*, *kolokwializm*, *zapożyczenie*, *związek frazeologiczny*, • wskazuje synonimy, antonimy, homonimy i frazeologizmy, • zna znaczenie wybranych związków frazeologicznych, • zna rodzaje i funkcje archaizmów, neologizmów i zapożyczeń, • zastępuje kolokwializmy wyrazami ze słownictwa ogólnego, a zapożyczenia – wyrazami rodzimymi, • tworzy wyrazy o szerszym zakresie lub bogatszej treści, • rozpoznaje zdrobnienia i zgrubienia, • zna sposoby wzbogacania słownictwa, • rozpoznaje różnice między językiem mówionym a pisanym, oficjalnym a nieoficjalnym,	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • podaje przykłady synonimów, antonimów i homonimów, • wskazuje związki frazeologiczne w utworze, rozumie ich znaczenie, • podaje przykłady archaizmów i neologizmów, zdrobnień, zgrubień, związków frazeologicznych i określa ich funkcje w tekście, • omawia funkcje kolokwializmów i słownictwa wartościującego, • wymienia różne rodzaje zapożyczeń, wyjaśnia ich funkcje i omawia ich przydatność, • rozpoznaje i omawia wyznaczniki stylu językowego, • rozpoznaje cechy stylu w czytanym tekście, • omawia różne rodzaje stylów językowych.	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • tworzy synonimy oraz antonimy konkretnych słów, • wyjaśnia różnicę między archaizmem a neologizmem oraz zdrobnieniem a zgrubieniem, • poprawnie używa frazeologizmów w swoich wypowiedziach, • interpretuje tekst, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję archaizmów, neologizmów, kolokwializmów, • stosuje różne sposoby wzbogacania słownictwa, • wskazuje w tekście środki charakterystyczne dla różnych stylów językowych, • podaje przykłady tekstów pisanych różnymi stylami.	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • funkcjonalnie wykorzystuje zdobyte wiadomości, • urozmaica język swojej wypowiedzi, • świadomie stosuje neologizmy w swoich wypowiedziach, • świadomie używa kolokwializmów i archaizmów w celu stylizacji tekstu, • na bieżąco wzbogaca swoje słownictwo, • koryguje błędy swoje i innych, • tworzy prace w odpowiednim stylu językowym.

	• rozpoznaje różne rodzaje stylów językowych, • zna środki językowe charakterystyczne dla różnych stylów.			

II.3. Komunikacja językowa i kultura języka

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Komunikacja językowa i kultura języka				
• zna zasady pisowni, • wie, że istnieje norma wzorcowa i norma użytkowa, • wie, że istnieją różne rodzaje błędów językowych, • rozpoznaje teksty reklamowe, • wskazuje slogany reklamowe, • wie, że w języku istnieje perswazja, • dostrzega manipulację językową, • zna zasady dyskutowania, • stara się zabierać głos w dyskusji, • formułuje argumenty.	<u>spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:</u> • wie, co to jest norma językowa i błąd językowy, • wymienia rodzaje błędów, • odróżnia normę wzorcową od normy użytkowej, • zna cechy i funkcje tekstów reklamowych, • wie, czym jest slogan, • odróżnia perswazję od manipulacji, • rozpoznaje środki służące manipulacji językowej, • zna znaczenie języka ciała w komunikacji, • zna środki retoryczne stosowane w dysku-	<u>spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:</u> • wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a normą użytkową, • omawia różne rodzaje błędów językowych, • przekształca wypowiedzi tak, by usunąć błędy, • określa cechy i funkcje tekstów reklamowych, • wskazuje różnicę między perswazją a manipulacją, • ocenia zasady dyskutowania, • przedstawia argumenty w dyskusji, • stosuje środki retoryczne, • wyjaśnia, na	<u>spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto:</u> • na przykładach wyjaśnia różnicę między normą wzorcową a użytkową, • w praktyce rozpoznaje i eliminuje różne rodzaje błędów językowych, • podaje przykłady sloganów reklamowych, • wskazuje w tekście środki służące manipulacji, • stosuje w praktyce zasady dyskutowania, • poprawnie stosuje środki retoryczne, • zastępuje słownictwo modne synonimami, • uzasadnia opinię na temat zjawisk języko-	<u>spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:</u> • poprawia błędy w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek, • na co dzień wykorzystuje wiedzę o komunikacji językowej i kulturze języka, • świadomie posługuje się perswazją, • nie poddaje się manipulacji językowej ani jej nie używa, • zna różne odmiany dyskusji, • bierze udział w debacie.

	sji, • podaje przykłady słownictwa modnego, • wyraża opinię na temat zjawisk językowych i ochrony polszczyzny.	czym polega kultura języka, • podaje przykłady mody językowej.	wych i ochrony polszczyzny.	

II.4. Ortografia i interpunkcja

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
Ortografia i interpunkcja				
• zna reguły polskiej ortografii, • zna zasady interpunkcji w zdaniach oraz sposoby przytaczania cudzej wypowiedzi.	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • rozumie, że na ortografię wpływa związek między formami fleksyjnymi oraz wyrazami pokrewnymi, • rozpoznaje reguły ortograficzne, • stosuje zasady poprawnej pisowni i interpunkcji.	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • wie, co łączy ortografię z tradycją, • rozumie, że pisownia odzwierciedla zmiany, które kiedyś zaszły w języku, • objaśnia reguły ortograficzne i interpunkcyjne.	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • w praktyce stosuje się do zasad polskiej ortografii i interpunkcji.	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • poprawia błędy ortograficzne i interpunkcyjne w pracach swoich oraz kolegów / koleżanek.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń				
rozprawka, opowiadanie twórcze, przemówienie, CV, list motywacyjny, podanie				
• wie, czym jest rozprawka, • zna pojęcia *teza* i *argument*,	spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto: • wymienia ele-	spełnia wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto: • wymienia ce-	spełnia wymagania na ocenę dobrą, a ponadto: • stawia ciekawe / oryginalne	spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto: • samodzielnie pisze spójną i rozwiniętą rozpraw-

• wie, że argumenty należy hierarchizować, • wie, że argument powinien być uzasadniony i zawierać odwołanie do przykładu, • wie, czym jest plan kompozycyjny, • zna cechy przemówienia i cel tej formy wypowiedzi, • zna rodzaje argumentów, • zna zwroty do słuchaczy, • wie, że w przemówieniu wykorzystuje się głos i mowę ciała, • odróżnia opowiadanie twórcze od odtwórczego, • zna typy narracji, • wie, że opowiadanie trzeba odpowiednio skomponować, • zna pojęcia retrospekcji i puenty, • pod kierunkiem nauczyciela i / lub w grupie pisze rozprawkę z tezą, opowiadanie twórcze oraz proste przemówienie, • zna pojęcie spójności tekstu, • zna wybrane kryteria oceny różnych form	menty kompozycyjne rozprawki, • formułuję tezę, • wie, czym jest argument, • odróżnia przykład od argumentu, • wie, na czym polega hierarchizacja argumentów, • wie, co to jest wniosek, • zna zasady tworzenia planu kompozycyjnego • zna etapy pracy nad przemówieniem, • dobiera argumenty i zwroty do słuchaczy, • wie, jak wykorzystać głos i mowę ciała, • rozróżnia typy narracji, • wie, na czym polega trójdzielna kompozycja opowiadania, rozprawki, przemówienia, • rozumie znaczenie retrospekcji i puenty, • pisze rozprawkę z tezą, opowiadanie twórcze i przemówienie, • zna środki językowe nadające tekstowi spójność, • przekształca tekst tak, by	chy rozprawki, • odróżnia tezę od hipotezy, • odróżnia argument od kontrargumentu, • ilustruje argument przykładem, • próbuje uporządkować wywód, • pracuje nad planem kompozycyjnym, • podejmuje próbę wnioskowania, • pisze rozprawkę z hipotezą oraz przemówienie, w którym odpiera przewidywany kontrargument, • uzasadnia dobór argumentów, • stosuje odpowiednie zwroty do słuchaczy, • wskazuje różnice między opowiadaniem twórczym a odtwórczym, • stosuje różne typy narracji w opowiadaniu, • stosuje akapity dla oznaczenia głównych elementów kompozycyjnych tekstu, • stosuje w opowiadaniu retrospekcję i puentę, • dba o spójność tworzonego tekstu,	hipotezy, • formułuje kontrargumenty, • hierarchizuje argumenty, • zgadza się z cudzym poglądem lub z nim polemizuje, rzeczowo uzasadniając własne zdanie, • formułuje wnioski, • porządkuje wywód argumentacyjny, • sporządza plan kompozycyjny, • funkcjonalnie korzysta ze zwrotów do słuchaczy, • używa środków retorycznych, • świadomie wykorzystuje głos i mowę ciała, • stosuje w opowiadaniu sześć elementów urozmaicania stylu, • rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych, • pisze rozwiniętą rozprawkę z tezą i hipotezą, ciekawe rozbudowane przemówienie i opowiadanie twórcze, • omawia zasady tworzenia konkretnych tekstów użytko-	kę z tezą oraz hipotezą, uwzględniając wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi, • samodzielnie pisze spójne przemówienie, używając różnych środków retorycznych i różnych rodzajów argumentów, • publicznie wygłasza swoje przemówienie, • samodzielnie pisze spójne rozwinięte i ciekawe opowiadanie twórcze, uwzględniając wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi, • koryguje własne i cudze błędy związane z tworzeniem form wypowiedzi, • tworzy bezbłędnie pisma użytkowe.

wypowiedzi, • wie, czym są teksty użytkowe, • wie, czemu służą CV i list motywacyjny.	tworzył logiczną całość, • rozpoznaje w tekstach wnioskowanie, • wymienia kryteria oceny różnych form wypowiedzi, • odróżnia podanie od innych form użytkowych, • zna elementy kompozycyjne CV i listu motywacyjnego.	• stosuje środki językowe nadające tekstowi spójność, • ocenia różne formy wypowiedzi, stosując poznane kryteria, • wyjaśnia, czym są CV, list motywacyjny i podanie, • umie napisać wskazany tekst użytkowy.	wych, • tworzy tekst jako logiczną całość, • pisze podanie zgodnie z wszelkimi wymogami tej formy wypowiedzi, • poprawnie tworzy dokumenty aplikacyjne.	

Ocenę <u>niedostateczną</u> otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą.